

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки
Кафедра загальної та соціальної психології

СОЦІАЛЬНА ПСИХОЛОГІЯ ТА ПАТОПСИХОЛОГІЯ

ПРОГРАМА
нормативної навчальної дисципліни
підготовки бакалавра
напряму 6.010106 – Соціальна педагогіка

Луцьк – 2016

УДК [179.422.(073.8)]
ББК 88.5я73-9

*Рекомендовано до друку науково-методичною радою
Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки
(протокол №6 від 17 лютого 2016 року)*

Рецензенти:

Іванашко О. Є. – кандидат психологічних наук, доцент кафедри педагогічної та вікової психології Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки;

Кульчицька А. В. – кандидат психологічних наук, доцент кафедри вікової та педагогічної психології Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки

Мудрик А. Б.

Соціальна психологія та патопсихологія : нормативної навчальної дисципліни підготовки бакалавра напряму 6.010106 – Соціальна педагогіка/ Алла Богданівна Мудрик. – Луцьк : Вежа-Друк, 2016. – 16 с.

М 89 В навчально-методичному виданні детально описані мета та завдання навчальної дисципліни, пропонується інформаційний обсяг навчальної дисципліни, форма підсумкового контролю успішності навчання, методи та засоби діагностики успішності навчання, перелік літературних джерел, рекомендованих для опрацювання.

Рекомендовано студентам денної форми навчання напряму 6.010106 – «Соціальна педагогіка».

УДК [179.422.(073.8)]
ББК 88.5я73-9
М-89

© Мудрик А.Б., 2016.

© Східноєвропейський національний
Університет імені Лесі Українки, 2016

ЗМІСТ

Вступ.....	4
Мета та завдання навчальної дисципліни.....	4
Інформаційний обсяг навчальної дисципліни.....	7
Форма підсумкового контролю успішності навчання.....	12
Методи та засоби діагностики успішності навчання.....	12
Список джерел.....	12

Вступ

Програма навчальної дисципліни «Соціальна психологія та патопсихологія» складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки бакалавра напряму 6.010106 – Соціальна педагогіка.

Предметом вивчення навчальної дисципліни є теоретичні психологічні основи соціальної психології та патопсихології.

Міждисциплінарні зв'язки: «Соціальна психологія та патопсихологія» як науковий підхід склалася на стику таких наук як соціальна та загальна психологія, медична психологія, психологія здоров'я.

Програма навчальної дисципліни складається з таких змістових модулів:

1. Соціальна психологія як галузь наукового знання.
2. Соціальна психологія особистості.
3. Соціально-психологічні закономірності спілкування і взаємодії людей.
4. Соціальна психологія спільностей і груп
5. Основи патопсихології.

Мета та завдання навчальної дисципліни

1.1. Метою викладання навчальної дисципліни «Соціальна психологія та патопсихологія» є оволодіння психологічними знаннями для успішного вивчення подальших теоретичних, практичних та прикладних навчальних курсів соціально-психологічного циклу. В процесі вивчення дисципліни студенти повинні засвоїти основні категорії соціальної психології та патопсихології, історичні передумови і перспективи розвитку соціальної психології та патопсихології, їх напрями та галузі, структуру, задачі та методи науки, міждисциплінарні зв'язки з іншими науками. Курс надає студентам можливість отримати комплекс теоретичних знань у галузі соціальної психології та патопсихології й оволодіти практичними навичками проведення соціально-психологічних досліджень з використанням основних методів цієї дисципліни.

1.2. Основними завданнями вивчення дисципліни «Соціальна психологія та патопсихологія» є: теоретична та практична підготовка студентів з питань:

- предмету, об'єкту, завдань, напрямів, галузей й методів соціальної психології та патопсихології;
- історії становлення та перспективи розвитку соціальної психології та патопсихології;
- методологічних проблем соціально-психологічних досліджень;
- психології малих і великих соціальних груп;
- соціально-психологічних характеристик особистості та соціальних впливів (соціалізація, спілкування, соціальна установка, соціальний конфлікт, соціальний стереотип, соціальні ролі, гендер, гендерний стереотип).
- фундаментальних теоретичних засад патопсихології;
- уявлення про місце патопсихології в контексті інших психологічних дисциплін, зв'язку з іншими суміжними дисциплінами (віковою психологією, клінічною психологією, педагогікою, фізіологією);
- основні методи патопсихологічного дослідження;
- практичних навичок та вміння при застосуванні патопсихологічних діагностичних методик, навчитись інтерпретувати одержані дані відповідно до завдання, складати висновок на основі одержаних результатів.

1.3. Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні:

знати:

- предмет, завдання, методи науки;
- основний категоріально-понятійний апарат дисципліни;
- етапи становлення соціальної психології та патопсихології як науки;
- соціально-психологічні характеристики особистості та соціальних впливів (соціалізація, спілкування, соціальна установка, соціальний конфлікт, соціальний стереотип, соціальні ролі, гендер, гендерний стереотип);
- фундаментальні теоретичні основи патопсихології;
- основні методи патопсихологічного дослідження;

- загально-психологічні фундаментальні проблеми, вирішувані патопсихологією;

вміти :

- вільно володіти категоріально-понятійним апаратом дисципліни;
- використовувати різні методи діагностичної роботи для вивчення й аналізу соціально-психологічних явищ;

- формулювати завдання патопсихологічного дослідження випробуваного;

- складати програму патопсихологічного дослідження, наводити її обґрунтування;

- володіти основними методиками діагностики порушень пізнавальної сфери і особистості;

- встановлювати взаємозв'язки між виявленими в ході психодіагностики феноменами і інтерпретувати одержані дані;

- складати патопсихологічний висновок за даними патопсихологічного дослідження.

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 135 годин / 3,5 кредити ECTS.

Інформаційний обсяг навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1

СОЦІАЛЬНА ПСИХОЛОГІЯ ЯК ГАЛУЗЬ НАУКОВОГО ЗНАННЯ

Тема 1. Соціальна психологія як наукова дисципліна, її предмет, об'єкт, завдання та методи. Сучасні напрямки розвитку зарубіжної та вітчизняної соціальної психології

Соціальна психологія як наука.

Поняття соціальної психології.

Об'єкт і предмет соціальної психології. Дискусії з приводу предмета соціальної психології.

Виникнення та становлення соціальної психології. Етапи розвитку соціальної психології як науки.

Соціальна психологія як наука, що вивчає соціальну психіку, або масовидність явища психіки.

Зв'язок соціальної психології з іншими науками. Галузі соціальної психології. Місце соціальної психології у системі наукового знання.

Методи соціальної психології.

Психологічні школи і їх теорії в рамках соціальної психології:

Функціоналізм (Ч. Дарвін, Г. Спенсер, Д. Дьюї, Д. Енджелл, Г. Керр та ін.).

Біхевіоризм (І. Павлов, В. Бехтерев, Д. Уотсон, Б. Скіннер та ін.).

Психоаналітичний напрям (З. Фрейд, К. Юнг, А. Адлер та ін.).

Гуманістична психологія (Г. Оллпорт, А. Маслоу, К. Роджерс та ін.).

Когнітивізм (Ж. Піаже, Дж. Брунер, Р. Аткинсон та ін.).

Змістовий модуль 2

«СОЦІАЛЬНА ПСИХОЛОГІЯ ОСОБИСТОСТІ»

Тема 2. «Соціально-психологічна характеристика особистості. Соціальний розвиток особистості. Стереотипи розуміння соціального розвитку особистості»

Поняття особистості у психології. Структура особистості.

Соціально-психологічні особливості особистості.

Рушійні сили психічного розвитку особистості. Фактори психічного розвитку.

Фактори формування особистості. Роль макросередовища та мікросередовище у формуванні особистості.

Поняття соціального розвитку людини. Вищі психічні функції, їх ознаки. Стереотипи розуміння соціального розвитку людини.

Тема 3. Соціалізація особистості: етапи і механізми

Поняття соціалізації у психології.

Стадії соціалізації особистості.

Механізми соціалізації особистості. Засоби соціалізації.

Дослідження окремих моделей соціалізації особистості: політична економічна, статеворольова соціалізація особистості.

Тема 4. Поняття соціальної ролі у психології. Особливості впливу соціальних ролей на розвиток особистості

Поняття соціальної ролі.

Психологічні характеристики соціальних ролей.

Рольові конфлікти.

Види соціальних ролей.

Тема 5. Гендер як соціальна стать особистості

Поняття гендеру у сучасній науці.

Гендерна соціалізація особистості.
Гендерні стереотипи.
Гендерні ролі. Гендерно-рольові конфлікти
Маскулінність/фемінність як статевотипізована поведінка.

Змістовий модуль 3

«СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНІ ЗАКОНОМІРНОСТІ СПІЛКУВАННЯ

І ВЗАЄМОДІЇ ЛЮДЕЙ»

Тема 6. Спілкування як соціально-психологічне явище

Поняття спілкування в соціальній психології.
Структура спілкування.
Види спілкування. Рівні спілкування. Функції спілкування.
Засоби спілкування. Класифікації невербальних засобів спілкування.
Проксемічні характеристики спілкування.
Просторова організація спілкування.
«Психологічне підтвердження». Афіліація як потреба у спілкування.

Тема 7. Комунікативна сторона спілкування

Поняття комунікації у психології.
Міжособистісна комунікація.

Тема 8. Інтерактивна сторона спілкування

Поняття інтеракції у психології.
Взаємодія як контакт між людьми. Взаємодія як організація діяльності.
Дослідження взаємодії в концепції «символічного інтеракціонізму».
Транзактний аналіз Е. Берна.
Форми поведінки у міжособистісній взаємодії. Типи взаємодії.

Тема 9. Перцептивна сторона спілкування

Поняття соціальної перцепції у психології.

Ефекти соціальної перцепції. Формування першого враження про людину.

Ефекти міжособистісного сприйняття: стереотипізація, ідентифікація, рефлексія, емпатія, аттракція.

Каузальна атрибуція. Фундаментальна помилка каузальної атрибуції.

Змістовний модуль IV

«СОЦІАЛЬНА ПСИХОЛОГІЯ СПІЛЬНОСТЕЙ І ГРУП»

Тема 10. Визначення та характеристика соціальних груп.

Проблематика малої групи в соціальній психології. Великі соціальні групи

Поняття малої групи у соціальній психології. Класифікація малих груп.

Основні напрямки дослідження малих груп.

Поняття лідерства і керівництва. Теорії лідерства. Стили лідерства.

Поняття референтної групи у соціальній психології. Функції референтної групи.

Великі соціальні групи Психологія нації.

Натовп, як стихійно організована група.

Змістовний модуль V

ОСНОВИ ПАТОПСИХОЛОГІЇ

Тема 11. Патопсихологія, її предмет, теоретичні основи і актуальні проблеми. Методи патопсихології

Місце патопсихології в системі сучасних наук про людину. Виникнення патопсихології як галузі знання, суміжної відносно психології і психіатрії.

Патопсихологія і психіатрія як дві галузі знання, що мають спільний об'єкт, але різний предмет вивчення.

Наукові, практичні і методологічні передумови виділення патопсихології як самостійної гілки клінічної психології.

Патопсихологія і медична психологія. Поняття «патопсихологія» і «психопатологія», їх відмінності.

Вплив різних загальнопсихологічних теорій на становлення патопсихології (асоціативна психологія, біхевіоризм, гештальтпсихологія, психоаналіз, гуманістична, когнітивна психологія тощо).

Вплив психіатричних концепцій на становлення патопсихології (В.М. Бехтерев, С.С. Корсаков, Е. Крепелін, Е. Блейлер та ін.).

Внесок Б.В. Зейгарник до патопсихології: розробка теоретичних основ, методології дослідження, психологічної феноменології психічних порушень.

Тема 12. Проблема психічної норми та патології.

Проблема норми в патопсихології, основа нормального розвитку. Розвиток уявлень про норму в історичному аспекті.

Сучасні уявлення про норму людського організму.

Критерії «відхилень» від «норми».

Загальноприйняті показники, що свідчать про норму функціонування організму і психіки людини.

Співвідношення понять норми і здоров'я у сфері психічної і психофізіологічної діяльності людини.

Проблема станів між нормою і патологією (акцентуація, девіації та ін.).

Підходи до оцінки поведінкової норми, патології і девіацій: соціальний, психологічний, психіатричний, етнокультуральний, віковий, гендерний, професійний, феноменологічний. Переваги і вади статистичного підходу до оцінки норми.

Характеристика норми з погляду функціональних систем. Психічна адаптація і дезадаптація.

Тема 13. Основні види порушень психіки та особистості

Порушення відчуття, сприйняття, уваги.

Порушення пам'яті, мислення, мовлення.

Порушення особистості.

Порушення свідомості та самосвідомості.

Форма підсумкового контролю успішності навчання: залік.

Методи та засоби діагностики успішності навчання: контроль за видами діяльності студентів здійснюється шляхом поточного оцінювання знань, модульним контролем знань, виконанням ІНДЗ.

Список джерел

Основна література

1. Андреева Г. М. Социальная психология. / Г. М. Андреева – М. : Аспект Пресс, 1996. – 376 с.
2. Аронсон Э., Уилсон, Эйкерт Р. Социальная психология. Психологические законы поведения человека в социуме. / Э. Аронсон, Уилсон, Р. Эйкерт. – СПб : Прайм Еврознак; М. : Олма-Пресс, 2004. – 280 с.
3. Аронсон Элиот. Общественное животное. Введение в социальную психологию. / Элиот Аронсон – СПб. : Прайм Еврознак, 2006. – 416 с.
4. Бaley С. Вибрані праці з соціальної і педагогічної психології. / С. Бaley. – Тернопіль, 1995. – 46 с.
5. Гапон Н. Соціальна психологія : Навчальний посібник. / Н. Гапон. – Львів : Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2008. – 366 с.
6. Коваленко А. Б., Корнев М. Н. Соціальна психологія. / А. Б. Коваленко, М. Н. Корнев – К., 2006. – 280 с.
7. Козляковський П. А. Соціальна психологія : Курс лекцій. Практикум. Хрестоматія. / П. А. Козляковський. – Миколаїв : Вид. держ. ун-т, 2005. – 424 с.
8. Кричевский Р. Л., Дубовская Е. М. Психология малой группы: теоретический и прикладной аспекты. / Р. Л. Кричевский, Е. М. Дубовская. – М. : Международ. педагогическая академия, 1991. – 240 с.
9. Майерс Дэвид. Социальная психология / Дэвид Майерс. – СПб. : Питер, 1997. – 688 с.

10. Москаленко В. В. Соціальна психологія: Підручник / В. В. Москаленко. – Київ : Центр навчальної літератури, 2005. – 624 с.
11. Ойстер Кэрол. Социальная психология групп. / Кэрол Ойстер – СПб. : Пройм Еврознак; М. : Олма-Пресс, 2004. – 214 с.
12. Орбан-Лембрик Л. Е. Соціальна психологія: Підручник / Лідія Ернестівна Орбан-Лембрик. – К. : Либідь, 2004 – Кн. 1 : Соціальна психологія особистості і спілкування. – 2004. – 573 с.
13. Реян А. А., Коломинский Я. Л. Социальная педагогическая психология / А. А. Реян, Я. Л. Коломинский. – СПб. : Питер Ком, 1999. – 416 с.
14. Робер М., Тильман Ф. Психология индивида и группы. / М. Робер, Ф. Тильман – М. : Прогресс, 1998. – 256 с.
15. Семиченко В. А. Психология социальных отношений. / В. А. Семиченко. – К. : Магистр, 1999. – 168 с.
16. Современная зарубежная социальная психология. Тексты. // под ред. Г. М. Андреевой, Н. Н. Богомоловой, Л. А. Петровской. – М : МГУ, 1984. – 254 с.
17. Тейлор Д. Социальная психология. / Д. Тейлор – СПб : Питер, 2004. – 468 с.

Додаткова література

18. Варій М. Й. Соціальна психіка нації. / М. Й. Варій. – Львів : СПОЛОМ, 2002. – 184 с.
19. Говорун Т. В., Кікінежді О. М. Стать та сексуальність: Психологічний ракурс. / Т. В. Говорун, О. М. Кікінежді. – Тернопіль : Нова книга – Богдан, 1999. – 383 с.
20. Джонсон Д. Соціальна психологія. Тренінг міжособистісного спілкування. / Д. Джонсон. – К. : Академія, 2003. – 288 с.
21. Милграм С. Экспериментальная социальная психология. / С. Милграм. – СПб : Питер, 2000. – 400 с.
22. Морено Я.-Л. Социометрия: Экспериментальный подход и наука об обществе. / Я.-Л. Морено. – М. : Академический проект, 2001. – 416 с.

23. Лебон Г. Психология масс. / Г. Лебон. – Мн. : Харвест, М.: АСТ, 2000. – 320 с.
24. Левин К. Разрешение социальных конфликтов. / К. Левин. – СПб. : Речь, 2000. – 408 с.
25. Пайнс Э., Маслач К. Практикум по социальной психологии. / Э. Пайнс, К. Маслач – СПб. : Питер Ком, 2000. – 380 с.
26. Чалдини Р. Социальное влияние. / Р. Чалдини. – СПб. : Питер Ком, 1998. – 338 с.
27. Чалдини Р., Коник Д., Нейберг С. Агрессия: Лидерство. Альтруизм. Конфликт. Группы. / Р. Чалдини, Д. Коник, С. Нейберг – СПб. : Прайм Еврознак, 2002. – 256 с.

Для нотаток

Навчально-методичне видання

Алла Богданівна Мудрик

**СОЦІАЛЬНА ПСИХОЛОГІЯ ТА ПАТОПСИХОЛОГІЯ :
ПРОГРАМА
нормативної навчальної дисципліни
підготовки бакалавра
напряму 6.010106 – Соціальна педагогіка**

Друкується в авторській редакції

Формат 60x84 1/16. Папір офс. Гарн. Таймс. Друк цифровий.

Обсяг 0,93 ум. друк.арк., 0,78 обл.-вид.арк. Тираж 100 пр.

Зам. 1266. Видавець і виготовлювач – Вежа-Друк

(м. Луцьк, вул. Бойка, 1, тел. 29-90-65)

Свідоцтво Держ. комітету телебачення і радіомовлення України

ДК № 4039 від 08.04.2011 р.